

Ἐκδίδεται ἀπὸ τῆς
 τοῦ μηνὸς τῆς συνδρο-
 μῆς τῆς τοῦ κράτους
 καὶ ἔτος δραχμ. 13
 Καθ' ἑξαμηνίαν 6, 50
 διὰ τοὺς ἔκτος τοῦ
 κράτους ἀπὸ ἔτος 16
 Καθ' ἑξαμηνίαν 8.

Ἐπισημαίνεται ἡ συνδρομὴ
 ἔκτος τοῦ κράτους οἱ ΚΚ.
 ἀποδοθῆναι
 ἔκτος τοῦ κράτους οἱ
 ΚΚ. Πρόξενος τῆς Ἑλλ.
 Κυβερνήσεως
 Τὴν καταχωρήσας
 ἀποδοθῆναι οἱ ἀποδοθῆναι
 ἀγγελοῦν, βιβλίων κ. β.
 καὶ ἐπισημαίνεται ἡ διαφορά
 συμπερὸν λεπτά 10 ἀπὸ
 ἔχον ἀπὸ τοῦ ἔτους 50.

1859

Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

ΣΤΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ

Πηγή και ρίζα καλοκαρδίας τὸ γοῦμον τυχὲν παιδείας —
 Μεγάλη του ῥοπή πρὸς ἀσθεῖς κήσιν ἔστιν ἡ παιδεία, καὶ
 παιδεῖται, καὶ διδασκαλίαι καὶ βίαν ἀγαθὰ
 Πλουτ. περὶ παιδων ἀγωγῆς.

ΠΕΙΡΑΙΕΙΣ ἀπὸ 1 ἕως τέλους Νοεμβρίου

Περὶ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς

(Συνέχεια ἴδε σελ. 242.)

Φυσικὴ εὐζωία

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει χρεῖαν τοῦ εὖ εἶναι τοῦ φυσικοῦ ἢ τῆς
 εὐζωίας τῆς φυσικῆς, ὅθεν προσπαθεῖ πάντοτε διὰ τ' ἀπο-
 κληθῆναι παν ὅ,τι εὐαρεστή καὶ ἡδονῆ τὰς αἰσθήσεις του,
 καὶ τ' ἀπορευθῆναι ὅ,τι τὰς λυπῆ καὶ δυσαρεστή. Εἶναι
 νόμος ἀπαραράπτου τῆς φύσεως τὸ νὰ ζητῶμεν τ' ἀπο-

μεις των ν' ἀναπληθώσωσι εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις τῆς κοινωνίας. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ῥέπει ἐκ φύσεως, καὶ χρεωστὲν ν' ἀγωνίζεται ἕκαστος εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως αὐτοῦ διὰ τῆς προσαποκτήσεως τῶν ἐπιτήτων ἀγαθῶν πρὸς αὐξήσιν τῆς εὐζωίας του· ἀλλ' ἡ βελτίωσις αὕτη πρέπει νὰ γίνεται ὁμαλῶς καὶ ἀναλόγως τῶν ἁπλοῶν ἕκαστος ἐμπόρει νὰ διαθέσῃ δικαίων καὶ ἐντίμων μέσων, χωρὶς νὰ παρενοχλῆ ἢ νὰ βλάπτῃ τινὰ ἄλλον, ἢ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν κοινωνίαν, θύων τὰ πάντα καὶ ἀπολύων τοὺς πάντας διὰ νὰ θεραπεύσῃ αὐτὸς τὴν ἀπεριόριστον φιλοτιμίαν του καὶ νὰ χορτάσῃ τὴν ὑπερφιλανθίαν του.

Πάντων μέτρον ἄριστον, εἶπεν εἰς τῶν παλαιῶν μας σοφῶν. Εἰς πάντα ὁ μέσος ὅρος εἶναι ἡ ἀρετὴ· εἰς δὲ τὰ ἄκρα, ἢ καθ' ὑπερβολὴν ἢ καθ' ἔλλειψιν, ἐγκάθηται ἡ κακία. Πρέπει νὰ χαλινοῦμεν τὴν ὑπερφιλανθίαν τῆς νεολαίας· νὰ κανονίζωμεν τὸ φιλότιμον διδάσκοντες αὐτὴν τί εἶναι ἡ ἀληθὴς τιμὴ, τί εἶναι ἡ ἀρετὴ, τί εἶναι ἡ κακία. Ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα δὲν συνίστανται εἰς τὰ νὰ ζητῆ τις νὰ διακριθῆ μεταξύ τῶν ὁμοίων του δι' ἐκτάκτων κατορθωμάτων ἢ πράξεων ἀδίκων καὶ ὀλεθρίων εἰς τὸν πλησίον. Οὕτω γενῶνται οἱ δυνασταὶ Καίσαρες καὶ οἱ Σύλλαι, καὶ οἱ κατατρέφοντες τ' ἀριστοουργήματα τῶν τεχνῶν. Ἡρόστρατος διὰ ν' ἀφήσῃσιν ὄνομα εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν δοξομανίαν των. Πάσης τάξεως καὶ καταστάσεως ἄνθρωπος ἀπὸ ἐγτίμου ἐπαγγέλματος ζῶν, καὶ γινόμενος ὠφέλιμος εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὸν πλησίον του, εἶναι τίμιος καὶ ἀξιότιμος. Οὗτος ἀπολαμβάνει τῶν ὀκτι ἀληθινῶν τιμῶν, χαίρων τὴν ὑπόληψιν τῶν τιμίων ἀνθρώπων, ἀγαπώμενος ὑπὸ τῶν γνωρίμων του, γινόμενος ὠφέλιμος εἰς τοὺς οἰκείους καὶ εἰς τὸν

πλησίον, ἔχων ἀνεπίληπτον τὴν συνείδησίν του διὰ τὰς πράξεις του καὶ καθαρὰ τὴν καρδίαν καὶ τὸ πνεῦμα εὐθές διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν παρὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠλικίης ἐπιβάλλομένων εἰς αὐτὸν καθηκόντων.

Κατὰ ταῦτα διδάσκοντες τὴν νεολαίαν θέλομεν τὴν καθοδηγεῖν εἰς τὴν ἀρετὴν, θέλομεν τὴν προφυλάττει ἀπὸ τῆς κακίας τὰς βλαβέρας εἰς ἑαυτὴν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐρεθίζωμεν τοὺς νέους εἰς τὴν φιλαργίαν ὑποβάλλοντας εἰς αὐτοὺς ἐλπίδας προόδου ταχείας εἰς τὰ ὑπουργήματα καὶ ἀξιώματα καὶ ὑποκινῶντες αὐτοὺς μετὰ τοῦτο εἰς νὰ καταφρονῶσι τὰς τέχνας καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ βίου ἐπαγγέλματα ἢ καὶ τοὺς πράττοντας αὐτὰ. Ἐξεναντίας πρέπει νὰ τοὺς διδάσκωμεν ν' ἀγαπῶσι τὴν τάξιν τὴν κοινωνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται, καὶ νὰ εὐχαριστῶνται νὰ ἐκπαιδεύωνται καταλλήλως πρὸς αὐτήν· διότι διὰ τοῦ βίου τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐπίσης ἐντιμὰ καὶ χρήσιμα εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ ἕκαστος ἀναλόγως τῆς ὁποίας ἔχει ικανότητος, χρησιμότητος καὶ τιμιότητος, ἀποκτὰ εὐπορίαν, μὴν καὶ ὑπόληψιν μεταξύ τῶν συμπολιτῶν του. Τὰ πολιτικὰ ὑπουργήματα καὶ ἀξιώματα περιάπτουσι τιμὴν καὶ δόξαν, ἀλλ' αὕτη ἡ τιμὴ δὲν εἶναι διαρκής, οὐδὲ ἐμμένει εἰ μὴ εἰς τοὺς ἔχοντας ικανότητα καὶ τιμιότητα προσωπικήν. Ἐκτὸς τούτου, οὔτε ὅλοι δύνανται νὰ ἴναι εἰς μίαν κοινωνίαν σοφοὶ ἢ ἄρχοντες ἢ πλοῦσιοι, οὔτε καμμία κοινωνία δύναται νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς διαφορῶν τάξεων καὶ ἐπαγγελμάτων πολιτῶν· καὶ ὅπου οἱ τῶν κατωτέρων τάξεων ὠθῶνται ἀδιακόπως ὑπὸ ἀμέτρου φιλοτιμίας εἰς τὸ ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν ἀνωτάτην τάξιν, ἐκεῖ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπιφρατῶσιν ἀδικίαι μεγάλαι, ἀκαταστασίαι, καὶ τρικυμῆσαι πολιτικαί. Τὸ συμ-

ξέρον πάσης κοινωνίας είναι τὸ νὰ ἐκπαιδεύωνται κατα-
 λήλως ὅλαί αἱ τάξεις τῶν πολιτῶν πρὸς αὐτὸ τὸ συμφέρον αὐτῆς
 κοινωνίας χωρὶς νὰ καταρροηθῆται ἢ νὰ καταδυναστεύηται
 κανὲν ἐπιγγεῖμα κἀμμία τάξος ἀνθρώπων. Ὅταν ἡδευκί-
 γεις τῶν πολιτῶν δὲν ἐμποδίζηται ἀπὸ τοῦ ἀνάξιμου εἰς
 τὸν δρόμον τῆς παιδείας ὅταν ὅλοι ἀρίωνται ἐλευθεροκικά
 τὰ δυνάμεις τῶν καὶ ἀνάλογως τῶν ὁποίων ἔχουσι τρόπον,
 ν' ἀποκτήσωσιν ὅσον μέρος τῶν ἐπικτητῶν ἀγαθῶν (οἷον
 παιδείας, πλούτου, ἀξιώματων κ. λ.) δύνανται, τότε καὶ
 ὁ ἐκ φιλοσώφως προκείμενός με ἐξοχὰ προτερήματα εἰς τὸ
 νὰ λάβῃ ὑπερβολὴν τῶν ἄλλων καὶ ν' ἀναβῇ εἰς τὰς πρώ-
 τας τῆς κοινωνίας βαθμίδας, θελεῖ εὑρεῖ τὸν τρόπον γὰρ πρέ-
 ξῃ τὸ στάδιον τοῦ καὶ ὁ μὴ ἔχων πάλιν τὰ τοιαῦτα προτε-
 ρήματα θερεῖ ζῆσει, εἰς ὅποιανδήποτε τάξιν κἂν ἀνεύρηθῃ,
 ὡς ἐλιμώτερος, γρηστώτερος, ἐντιμώτερος καὶ εὐθυγέστερος.

(Συλλογία ὁρ. §. 31. α) Σελ. 250)

**Περὶ τοῦ πῶς νὰ ἀναζητῶσι τὰ μέρη
 καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῶν
 ἀντικειμένων.**

§. 32. β)

Ἀπὸ δὲ τὴν ὀλικὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὅποιαν ἐπροξένισαν
 τὰ αἰσθητὰ ἀντικείμενα, μεταβαίνομεν κατὰ φυσικὸν ἄκρῃ
 λόγον εἰς τὰ μέρη. Ὅθεν δευτέρῃ τοῦ νόου γυμνασίᾳ εἰ-
 ναι τὰ καθέκαστα μέρη, ἢ θέσις τῶν, ἢ σχέσις ἢ ὁ τρόπος
 τῆς συνοχῆς τῶν ἢ συνεχείας τῶν, καὶ τότε νὰ ἀναζητῶσι
 τὰ σημεῖα ὡς πρὸς τὰ πράγματα, καὶ νὰ τὰ προστάξωμεν

νὰ τὰ ὀνομάξωσιν, ἀλλὰ καὶ τότε πάλιν νὰ μεταβαίνομεν
 ἀπὸ τὰ εὐκόλα εἰς τὰ δύσκολα, καὶ ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα εἰς
 τὰ δυσκολώτερα, καὶ ἀπὸ τὰ εὐκολώτατα εἰς τὰ δυσκο-
 λιώτατα, κατὰ πρότον, μὲν γὰρ τὰ συγχωρῶμεν νὰ κατα-
 ριθμῶσι τὰ κύρια μέρη τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ὑπο-
 πίπτουσι εἰς τοὺς ὀρθοίμοις μετ' πολλὰ συχνὰ. ἔπειτα δὲ
 τὰ μέρη τῶν μερῶν, κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ σημαντικώτατα χα-
 ρακτηριστικὰ τῶν σημεῖα, ἔπειτα δὲ τὰ ὀλιγώτερον ἀξιοση-
 μεία, ἢ προσβάλλοντα εἰς τὰ αἰσθητῆς μας. διὰ τὰ πε-
 ριγραφῆσαι δὲ αὐτὰ πᾶν χαρακτηριστικὰ πολλὰκις χρειάζον-
 ται καὶ ἐπιθετὰ, τὰ ὁποῖα φανεροῦσι τὴν μορφήν, τὸ σχῆ-
 μα, τὸν ἀριθμὸν, τὰ ἰδιότητος καὶ ποιότητος, κατ' ἀρχὰς
 μὲν, ὡς προσβάλλουσιν εἰς τὰ ὄμματα τῶν παιδῶν, οὕτω νὰ
 φημαζῶνται, μετὰ τινὰ δὲ χρόνον δυνάμεθα καὶ μετὰ τοῦτο νὰ
 ἀξύνωμεν ἀκόμη καὶ τὴν προσοχήν, ὥστε πρέπει γὰρ διακρί-
 τῶνται κατὰ τὰς αἰσθήσεις, εἰς τὰς ὁποίας προσβάλλουσιν ἢ
 ἐπένεργοσι, κατὰ τὸ ὁποῖον, ὅταν τὰ ἀνταλλάξωσιν τὰ
 (παιδιά, νὰ τοῖς τὸ λογαριάζωμεν ὡς σφάλμα τῶν κατὰ
 πρώτην μὲν προσβολὴν δύνανται νὰ θεωρῶσι τὸ ἀντικείμε-
 νον, ἔπειτα δὲ μόνον γὰρ τὸ ὑποτυπῶνται, μετὰ αὐτὸ λοιπὸν
 τὸ μέσον πῶσον πολὺ πλουτίζεται μὲν ἡ γλῶσση τῶν παι-
 δῶν, ἐνταυτῷ δὲ προξενεῖται εἰς τὰς ἰδέας τῶν σφαιρίων
 καὶ ἀκριβεία, καὶ πόσον τὸ μὲν φανταστικόν τ. ν. ἀπαγο-
 λεῖται, ἢ δὲ μνήμη τῶν γυμνάζεται, ποῦτο εἶναι πάσης ἀπο-
 δείξεως ἀνώτερον!

Ἐπειτα δὲ ὀλίγα τινὰ παραδείγματα τὰ ἐξῆς ὡς:
 Διδάσκαλος πρὸς τοὺς μαθητάς. Ἐδῶ ἀντικεῖ μᾶς εἰς οἶ-
 κος! τί παρατηρεῖτε σεῖς εἰς αὐτόν;
 Μαθητῆς: τοίχους, θύρας, παράθυρα, σκέπη, καπνοδόχον,

δοκούς κ.τ.λ. μετρήσατε τὰς τοίχους, τὰς θύρας, τὰ παράθυρα· εἰπέτε, ὁ οἶκος οὗτος ἔχει τρεῖς θύρας· ἓν, δύο, τρία, πέντε, ἄρα παράθυρα· εἰπέτε μοι ἰδιότητες τῶν θυρῶν οἷον· αὐταὶ εἶναι τετράγωνοι, ὑψηλαί, χαμηλαί, κυρταί, ξύλινοι, βαμμένοι, πράσινοι, κίτρινοι, μαῦροι· ὀνομάσατέ μοι τὰς ἰδιότητας τῶν παραθύρων· εἶναι μακροῦλά, στερογγύλα, διαφανῆ, (ὃ ἐστὶ ἀληθῆ) ἢ φαινόμενα, ἔχουσι 4, 6, 8 παραθυροῦλα κ. τ. λ. κυτᾶζετε ἀκόμη ἀπαξ ἐκεῖ, καὶ παρατηρήσατέ τα ὅλα εἰς τὸν οἶκον· γυρίσατε λοιπὸν πῶρα καὶ κυτᾶζετε ἀλλοῦ, καὶ ἐπαναλάβετε ὅλα, ὅσα ἐπαρατηρήσατε ἐκεῖ. Ἐγὼ θέλω ἀγῆ γραμμὴν, ὅταν τις ἐξ ὑμῶν λέγῃ τι ἐσφαλμένον, καὶ θέλω κάμνω· ἴσταν ἀρίστη τι.—Ἐνταῦθα κείται τράπεζά τις ὁποίας ἰδιότητος ἔχει αὐτῆ, τὰς ὁποίας δύνασθε σεῖς· νὰ τὰς ἰδῆτε, εἶναι στερογγύλη ἢ τετράγωνος, μακροῦλή, πελεκημένη, φαιὰ, λευκῆ, καθαρά, κηλιδιωτῆ, ἔχει 3 ἢ 4 πόδας, εἶναι ἐσκεπασμένη, ξύλινος ἢ ὁποίας δὲ ἰδιότητος ἐδύνασθε, μάλιστα νὰ τὰς αἰσθάνεσθε, ἂν ἤθελετε ἦσθε τυφλοί, ἢ τὰ στερογγύλαν, τὰ γωνιώδες, τὸ λειπὸν, τὸ ἀνώμαλον ὅτι εἶναι ἐκ ξύλου, ἐκ λίθου· ὅτι ἔχει 4 πόδας, τίποτε πλέον; ὅτι ἦναι φαιόν· λάθος (ἓν 1)—τὰ χρώματα δὲν δύναμεθα νὰ τὰ αἰσθανώμεθα! ἢ τὸ στοχάζεσθε; δεῖσατε ὅλοι τοὺς ὀφθαλμούς σας· θέλω σας παρουσιάσῃ χρωματισμένα χαρτί· ψηλαφήσατέ τα· ποῖον φύλλον εἶναι γαλάζιον; ποῖον κόκκινον;—Δύνασθε δὲ καὶ μετὴν ἀκοὴν νὰ διακρίνητε ἰδιότητος αὐτῆς τῆς τραπέζης;—Ἄσταν κτυπῶμεν ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἀκούομεν, ἂν εἶναι ξύλινος ἢ λίθινος; ὅταν ὁμοῦ δὲν βλέπητε, δὲν ἀκούητε; μήτε δύνασθε νὰ αἰσθάνησθε, τάχα ἐδύνασθε μετὴν ὁσφρησιν νὰ παρατηρήσατέ τι εἰς αὐτὴν; ὅχι· ἀλλὰ κατὰ τὴν διακρινόμεν συ-

νοῦσθε τὸ Ἀγγλικὸν ἀπὸ τοῦ κοινῶν κολυθοκόκκινον, κατὰ τὴν ὁσμὴν. Ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν τὴν ἐρώτησιν μου· ναι, ἢ ὅταν ἢ ἀράπεζα ἤθελεν ἦναι ἀπὸ ἐξοσμὸν ξύλον π. χ. ἢ ἀπὸ ξύλον κέδρου, κ.τ.λ.

Βλέπομεν δὲ ὅτι τὰ παιδιὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δινασθαι μετ' ἐυκολώτερον κόπον, μετ' ἐμὴν κυρίως ἰδέαν ὀλοκληροῦν ὅραν νὰ διασκεδάσωσι πολλὰ ὠφελίμως καὶ νὰ μανθάνωσι κατὰ τοῦτο πολλά· ἀλλὰ πάλιν τοῦτο νὰ τὸ ἐπεκτείνωμεν τόσον πολὺ, ὡς ἤθελε συμβαίνει εἰς τινα περὶ τοῦτου στοιχειώδη ποιήματα, εἶναι προφανῆς χασοκαιρία ἀνευ σημαντικῆς τινος ὠφελείας· διότι ἡ λογικὴ ἐκπαίδευσις τόσον τοῦ γόου, ὅσον καὶ ἡ οὐχὺτης τῆς προσοχῆς δύναται νὰ ὠφελῆται μετ' ἑνὶ τῶν τρόπων πολὺ συντομώτερον! Συγκριθὶ καὶ τὸ περὶ γυμνάσεως τῶν αἰσθήσεων Τμημ. 20· Σελ. 75. Περιλ. Γυμν. Ἐν Ἀθήναις ὑπὸ Γ. Παγῶντος, 1837.

§. 33. γ)

Διασκεδάσεις περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ χρήσεως τῶν πραγμάτων.

Με αὐτὰς δὲ τὰς γυμνάσεις δυνάμεθα νὰ συνάπτωμεν καὶ μίαν τρίτην, μετ' ἐμὴν ὁποῖαν συγχρόνως ἐκείναι γίνονται ἐπι διασκεδαστικώτερον καὶ ἡδονικώτερον ἢ ὀμιλῶμεν περὶ τῆς γενέσεως, χρήσεως καὶ ὠφελείας, περὶ τῆς καταστάσεως, τῆς ἐνεργείας, καὶ ἀλλοιώσεως τῶν πραγμάτων, τῶν ὁποίων τὴν ἰδιότητα τὴν γινώσκουσι ἤδη τὰ παιδιὰ, ἐξ ὧν τὰ πλείεστα τὰ γνωρίζουσι ἐκ τῆς πείρας τοῦ βίου· ἄς τὰ διδάσκωμεν δὲ ὅτι δὲν ἐξεύρουσι, καὶ ἄς ἀναπληρῶμεν ὅτι ἐξεύρουσι ἀτελῶς, ἢ περὶ ὧν αὐτὰ δὲν ἔχουσι τινὰ

σαφή ιδέα. Τότε προτιθέσθαι αὐτά μεγάλην ἀρθουίαν καινοφελῶν γνώσεων, καίτινες ὡς πρόξυμα συνειλεγμένοι ὕλαι θύλουσι, ἢ ὠφελήθη κατά πολλά διὰ μέλλουσαν ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν. Ἐπειδὴ τὰ διδάσκομεν πρόξυμα νὰ κρινοῦσιν ὀρθῶς, πλήθους πραγμάτων, ἢ νὰ σχηματίζωσιν ἐξ αὐτῶν σαφεῖς ἰδέας, διὰ τὰς ὁποίας πολλοὶ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν περικειμένων μένουσιν εἰς ἄληθων ἠθῆν ζωὴν ἀνάθεῖς; ἔπεθ' ἡ ἀδιδάκτοι σὺν τῆν μνήμῃ των τῆν ἐγείρουσιν πρότερον μὲ λέξιμα, καὶ ὅχι μὲ ὅτι διούθουε τῆν προσοχήν των εἰς τὰ πληροῦστα καίμιστα ἀντικείμενα.

Σημ. Καὶ περὶ τούτων ὁδὸς τετα παραδιδόματα ὅλοι
 Ἐπιπέθαι καίται το πο το βιβλίον ἀπο ποίη μρη συνίσταται αὐτὶ τὸ βιβλίον ἀπο φύλλα καὶ ἀπο δέσμον ἀπο τίνος φύλλα; δένδρου, ἢ χαρτίου; αὐξάνουσι δὲ τὰ φύλλα τὰυτα τοῦ χαρτίου καὶ ἐπὶ τὰ δένδρα; ἀρα γε κατὰ πρότον τὴν τὴν ἔγιναι; καὶ ἀπὸ ποῖου; τί χρειαζέται λοιπὸν ὁ χαρτοποιὸς εἰς τοῦτο; εἷν μύλον; τὸ χαρτίον λοιπὸν κατὰ πρότον ἀλβερῆ; τί λοιπὸν ἀλβερῆ; ἢ ὕλη, ἐξ ἧς γίεται τοῦτο, ἀ ὅ τί λοιπὸν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν χαρτίον; μὴ τῶς ἀπο ἕλεσι; πόθεν δὲ γίονται τὰ ἕλεσι; ἀπο παλαιῶν; καὶ διατὶ τάχα γὰ λαμβάνονται εἰς τοῦτο παλαιῶν; στα ἕλεσι, ὅτι ἕλεσι εἶναι καλλίτερα τὰ κινῶν ἀ πινῶν; ἀλλ' ἐξ ἀπικτος, εἶναι φρονιμώτερον, ἂν τὸ καλὸν πινῶν πρότον τὸ μεταχειρίζωμεθ εἰς ἄλλο τι; ἀλλὰ πῶς δυνάμεθα γὰ ἀλέτωμεν πινῶν εἰς τὸν μύλον; καὶ εἰ γίεται ἀπο αὐτῶν; ἀλευριον; λοιπὸν ὅχι ἀλευριον; τί λοιπὸν; ὅταν εἴς τὴν ὄμον (ἰγδίον) ἔγινε διάλου λεπτόν τὸ πινῶν, καλῶς καὶ τῆν τῶν λοιπῶν τεχνῶν τῶν ἀναφερομένων ἀκολούθως; καὶ βουστῶν ὡς χυλῶσι τί γίνονται λοι-

πὸν τότε; τοῦτο δὲν δύνασθε νὰ τὸ ἐξήρηται ἀκόμη; πρότερον ἔχετε; θελω ἀρα τὸ περιγραφή κατὰ (τῆν δὲ περιγραφήν τὴν ταύτην πρέπει νὰ τῆν ἀναγνώτῃ ὁ διδάσκαλος εἰς τὸ περιεπεχολογίας βιβλίον; τὸ ὅποια πραγματεύεται καὶ διδῶσιν ἀπο ἀλόγον περὶ ἐκείτης; ὡς λέγουσιν εἰς τῆν ἐκείτης τῆν τοῦ μαθητοῦ καίμιστα; τῆν τοῦ μαθητοῦ ὅμως ἐπιπέθαι ὅταν τὸ χαρτίον κατὰ σκοπὸν ἔγινε ἀπὸ τῆν πινῶν, τότε πρέπει ἀπο τῆν ἰδίαν ὕλην κατὰ τῆν βουλήν τῆν ἰδίαν εἰς τὸν πρότερον μὲ λέξιμα καὶ ἔγινεν ἀπο τῆν ὅποια γίνονται καὶ τὸ πινῶν; ὅταν εἰς τὸν πρότον νὰ ἐξήρηται ἀπο τῆν γίνονται τὸ πινῶν ἀπο μαλλίον; ἢ ἀπο τῆν ἄλλων; ἀπο τῆν λίνον; ἢ λίνον καὶ μῆν (λινός); ἀλλὰ εἰ τί εἶναι τὸ λίνον; φυτό; ἀρα γε τὸ λίνον γὰ ἔχει μόνον τοῦ; ἴδαιτε εἰς ποτὲ λίνον εἰς τῆς πεδὰδαι; κατὰ τῆν ἀπο τῆν συνίσταται τὸ εἶναι μέρος αὐτοῦ τοῦ βιβλίου; ἀπο τῆν δέρμα; (πεποι); ἀλλ' ἀρα γε ἐπρεπε τοῦτο νὰ συνίσταται μόνον ἀπο δέρμα; καὶ διὰ τὸ τάχα μόνον ἀπο δέρμα; ὑπάρχει ὡς τὸ δὲ καὶ ἄλλων δέρμα; καὶ τὰ γὰ δὲ εἶναι καὶ τὸ κάττυμα (πέλμα ταμπάνι τοῦ παπουτῆου) τὸ ποῦ χόνδρον, ὡς τοῦτο τὸ ἐξώφθον; ἀλλ' εἴδαιτε τάχα ποτὲ τὸν βιβλιοδέτην νὰ πῆρατε δέρμα ἐπάνω εἰς τὸν πῆπυρον (χρῆστωνα ἢ τοῦ μακαθῶν); πόθεν γίεται τὸ δέρμα; κατὰ τὸ δέρμα εἶναι τὰχ ἄ πολλα χρῆσιμον πᾶσι μὲν τῶν βίβλιν; πῶς; τί δύναμεθα νὰ τὸ μεταχειρίζωμεθ; καθῆς ἀπο σῆς ἀ μοι εἰπέ; πῶς διαφρητικὰ πᾶσι μὲν τῶν ἀπο τῆν δέρμα; ἕκαστος ὕδων μὲν εἶπε; τῶν τῶν ἰδῶν πᾶσι μὲν τῶν δέρμα; εἰς τὰ ὅποια χρῆσιμον τὸ δέρμα; Πῶς πᾶσι μὲν τῶν λοιπῶν γινώσκουεν τὸ γινόμενα; εἰς δέρματος; ἂν τάχα καθεὶς εἰς ἡμῶν εἰδῶν τὸ νὰ ὀγαμάση; ἀκόμα καὶ ἄλλα ἐν;

• τότε ἠθέλαμεν ἔχρ' δώδεκα! εἰπέτε μοι τώρα τὰ ὅσα ἐ-
 • ξεύρετε. Ἐγὼ θελω τὰ καταγράψει εἰς τὸν μαυροπίνακα.
 • ὀνομάσατέ τα κατὰ τὰ ἀρχικά τῶν στοιχείων· τὸ μὲν ἐν
 • ἀρχίξει ἀπὸ β. τὸ δὲ, ἀπὸ λ. τὸ ἄλλο δὲ, ἀπὸ κ. κ.τ.λ.»

• Ἡ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐδῶ εἰς τί μᾶς χρησιμεύει; εἰς
 • ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται; πῶς ὀνομάζεται; ἀπὸ τί ἐγι-
 • νες; ἀπὸ ποίου; πῶς ἐγινε; ὁποίαις ιδιότητάς ἔχει; καὶ πό-
 • σας γενικάς; καὶ πόσας μερικάς; ἔπειτα π. χ. ὁποίαν ιδιό-
 • τητά ἔχει τὸ ὕδωρ; ὁποίαν ἐνέργειαν; ὁποίαν, τὸ πῦρ; ὁ-
 • ποίαν, ὁ ἥλιος; ὁποίαν, ἡ ἀστραπή; ὁποίαν τὸ φαρμάκιον,
 • πρὸς τί μᾶς χρησιμεύει τὸ μαχαίριον; τὸ σπαθίον; ὁ πέλε-
 • κος; τὸ κονδύλιον; τὸ πλοῖον; τὸ σχοινίον; κ.τ.λ. τί κά-
 • μνομεν μὲ τὸ σφυρίον; τί μὲ τὸ τρυπάνιον; τί μὲ τὸ βε-
 • λόνιον; κ.τ.λ.

• Ἡ καθὲς σὺς ἄς μοι εἰπῆ τι ξεχωριστὸν, τί ἐμπορεῖ νὰ
 • κάμνη; ὁ ἴδιος μὲ ἐν φῶλλον, χαρτίου; δύναμι νὰ τὸ γρά-
 • ψω—νὰ τὸ ζωγραφίσω—νὰ τὸ διπλώσω—νὰ τὸ καταλεα-
 • νίσω—νὰ τὸ καταξοχίσω—νὰ τηλίξω μέσα κάτι τι—νὰ
 • τὸ βάλω—κ.τ.λ.

§. 34. δ)

Περὶ τῆς συγκρίσεως καὶ διακρίσεως.

• Ἡ δὲ ἀναζήτησις καὶ ὁ-όρισμός τῆς ἰσότητος καὶ ἀνισό-
 • τητος, καὶ ὁμοιότητος καὶ ἀνομοιότητος, ἦτοι ἡ σύγκρισις
 • καὶ διάκρισις, μᾶς παρέχει τετάρτην τινα τοῦ νοῦς γύμνα-
 • σιν πολλὰ ὠφέλιμον, ἥτις συγχρόνως γυμνάζει τὴν ὀξύνοιαν,
 • τὴν ἀγγίνοιαν καὶ τὴν συγκριτικὴν δύναμιν. Ὡς πρὸς τοῦ-
 • το λοιπὸν ἄς ἀρχίζωμεν ἀ) μὲν ἀπὸ τὰ καθαρῶς αἰσθητὰ ἢ
 • συγκεκριμένα ἀντικείμενα, καὶ ἄς φανερόνωμεν ὁποῖα χαρα-

κτηριστικὰ σημεῖα ἔχουσιν αὐτὰ πρὸς ἀλλήλα; ἔπειτα ὁ-
 • ποῖα (διάζουσιν εἰς ἕκαστον, β'.) δὲ μετὰ τοῦτο δύνανται
 • νὰ ἐπωγῶνται καὶ ἠθικὰ ἀντικείμενα π. χ. ἀρεταὶ καὶ κακίαι,
 • ἐννοούμεναι ἢ ἐφαρμοζόμεναι συγκεκριμένως. γ'.) δὲ ἔτι δυσ-
 • κολωτέρα γίνεται ἡ γύμνασις μὲ τὰ συνώνυμα· μὲ ὅλα δὲ
 • ταῦτα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὀλίγον τι προχωρήσαντας μα-
 •θητάς δύνανται νὰ προβάλλωνται τὰ πρῶτα δοκίμια.

Σημ. 1) Αἰσθητὰ ἀντικείμενα, ἀ μὲν εὐκολώτερα, ἔπει-
 • τα δὲ δυσκολώτερα.

• Ἄς συγκρίνωμεν ἕνα ἵππον, καὶ ἕν δένδρον· δὲν ἔχουσι
 • τι κοινὸν πρὸς ἀλλήλα; λοιπὸν ἕνα πετεινὸν καὶ ἕν πρόβα-
 • τον; ἡ μὲν ὁμοιότης συμφωνεῖ, ὡς πρὸς τὴν τροφήν, τὴν αὔ-
 • ξησιν, τὰ αἰσθητήρια, ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν εἰς τὴν οἰκονο-
 •μίαν· ἡ δὲ ἀνομοιότης ὡς πρὸς τὸ σκέπασμα. τοὺς πόδας,
 • τὴν φωνήν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰ πτερά;—ἡ ἕνα ἰχθύν καὶ
 • ἕνα λαγῶν· ἡ ἂν τάχα ἡ μυῖα καὶ ὁ ἐλέφας δύνανται νὰ
 • ἀντιπαραταχθῶσι; καὶ κατὰ τί; ἡ τὸ κῆτος καὶ ἡ κάττα;
 • γενῶ τὸ κῆτος ὁμοίως αὐγά, ὡς ὁ κυπρίνος (τὸ σαζάνιον),
 • ἔχει τί ὅμοιον μὲ τὴν κάτταν; ἀλλ' ἡ κερασία καὶ τὸ ἴον,
 • ὁποῖα ὁμοιότης εὐρίσκεται εἰς αὐτά; Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἄς
 • συγκρίνωμεν φυσικὰ καὶ τεχνικὰ προϊόντα, ἢ τὰ ἔργα τῆς
 • τέχνης, καὶ ἐκ τῆς ζωολογίας, τὸ πρὸς τὴν τέχνην ὀρμέμφυ-
 • τον τῶν ἐντόμων: ὡς εἶναι τὰ μελίττια, αἱ φωλεαί, καὶ
 • αἱ οἰκίαι τῶν ἀνθρώπων κ.τ.λ.

2) ἠθικὰ ἀντικείμενα. οἷον

• Κατὰ τί διαφέρει ὁ ἄτακτος ἀπὸ τὸν εὐχτακτὸν, τί και-
 • νὸν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους; ὁ φειδωλὸς μὲ τὸν φιλάργυρον
 • κατὰ τί ὁμοιάζει; ὁ ὑποκριτὴς τὸν καλὸν ἀνθρώπον;

3). *Αέξεις με συνωνυμίας*, ήτοι όμοιαν σημασίαν. Η δὲ λεπτοτέρα συνωνυμική ήθελεν είναι ακόμη πολλά δηληλή. Επειδή ήτοις τὰ παιδικά πολλάκις εἰς τὴν γλώσσαν ἀντιλλάττουσι λέξεις· διὰ τοῦτο εἶναι ὠφέλιμον, καὶ τελειοποιεῖται τὸ ὄρθως λαλεῖν, ὅταν τὰ κάμνωμεν ἐνώρις προσεκτικὰ εἰς τοῦτο· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἠθικὴ ἕκτι δύναιται νὰ ἐκλεγῆται.

Π. Χ. δὲν εἶπε τὴν ἀλήθειαν, εἶπε ψεύματα, μοι ἐπληροφόρησα ψευδῶς με ἠπάτησαι· ἀψευδῶς; ἀληθῶς; εἰλικρινῶς, κοσμίως, κομψῶς, κεκοσμημένως, ἐπιθυμῶ, ἰσχύεται, ἀπολογία, πρόσαισις, δίδω, πληρώνω, τοκίζω, δεκίζω, κτλ.

(Ἀκολουθεῖ.)

Διδακτικὴ

(συνέχεια ἔδ. σελ. 176.)

Ἡ ἐρωτηματικὴ μέθοδος ἢ κατηχητικὴ εἶναι ἡ τέχνη τοῦ ἐρωτᾶν τὰ παιδιά προδὲ βεβαιώσιν τοῦ ὅτι ἐνόησαν τὰ ὅσα ἐδιδάχθησαν· καὶ ἐπειδὴ μεταχειρίζεται πολὺ τὴν σύνθεσιν καὶ ἀναυτιν, ὀνομαζέται ἀπὸ τινος καὶ Σωκράτικὴ, ἀπὸ τοῦ Σωκράτους, ὅστις εἶχε τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ ἀναπτύσσει τὰς ἐννοίας τῶν μαθητῶν του, συνδιδασκόμενος μετ' αὐτῶν. Κατὰ ταύτην τὴν ἐννοίαν δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν εὐρετικὴν, εἰ μὴ ὅτι ὁ διδάσκαλος λαμβάνει πλεοντερον μέρος, ζῆτον μετὰ τοῦ μαθητοῦ τὴν εὐρεσιν τῆς ἀληθείας. Ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι ἡ κλειὴ ὄλων τῶν ἄλλων καὶ ὑποτίθει ὅτι ὁ μεταχειριζόμενος αὕτην διδάσκαλος γνωρίζει τὸν νοῦν καὶ τὸν τρόπον τοῦ σκεπτεσθαι τῶν παιδῶν· ὅτι κατέχει καλῶς καὶ τὴν μητρικὴν του γλώσσαν, καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς διδασκαλίας του, καὶ ὅτι αἱ πρὸς τοὺς μαθητὰς ἀποτεινόμεναι ἐρωτήσεις εἶναι πάντο-

μοι, σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς, ἀπευθυνόμεναι ἰσαεὶς τὸν σκοπόν. Τὰ κατ' ἐρωτηματικῶν βιβλιαρίων εἶναι ταύτης τῆς κατηχητικῆς μεθόδου παραδείγματα.

Αναλυτικὴ καὶ Συνθετικὴ. Ὅταν θέλωμεν νὰ μεταδώσωμεν εἰς τὰ παιδιά ἰδέας τινῶν πραγμάτων, δύναμεθα νὰ ἀναλίσσωμεν τὸ πρᾶγμα εἰς τὰ ἐξ ὧν συντίθεται μέρη (οἶνον μίαν οἰκίαν, ἐν δένδρον κ.τ.λ.) διὰ νὰ κάμνωμεν αὐτὰ γνωστὰ, ἢ ἐνόοντες τὰ μέρη νὰ σχηματίσωμεν ἐξ αὐτῶν τὴν ἰδέαν τοῦ ὅλου. Π. Χ. Ἀνθελήσκωμεν νὰ διώσωμεν εἰς τὸ παιδίον τὴν ἰδέαν τῆς οἰκίας, τὸ κάμνωμεν νὰ παρατηρήσῃ τὰ μέρη ἐξ ὧν σύγκειται ἡ οἰκία· οἶον, τοῦ, τοίχους, τὴν στέγην, τὰ θυρώματα, τὸ πάτωμα κ.τ.λ. καὶ πάλιν δεκνόντες αὐτὰ τὰ μέρη νὰ τὸ κάμωμεν νὰ σχηματίσῃ τὴν οἰκίαν. Κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν μεταχειρίζομεθα τὴν ἀναλύσιν, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν τὴν σύνθεσιν. Ἡ ἀναλυτικὴ μέθοδος εἶναι γρηῃσιμος, ὅταν τὰ διδάκτὰ ἀντικείμενα εἶναι ἰδέαι, σύνθεται ἢ συγκεραυμένα, καθὼς ὄλαι αἱ τῶν συνήθων πραγμάτων ἢ δὲ συνθετικὴ, ὅταν ἦναι ἰδέαι ἀπλᾶι καὶ ἀφρημέναι, καθὼς εἰς τὴν Γραμματικὴν, εἰς τὰ μαθηματικά, εἰς τὰς Κατηχητάς κ.τ.λ. Ἐκ τούτου ὁμῶς δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα ἀποκλειστικῶς διὰ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον τὴν μίαν, καὶ δι' ἐκείνου τὴν ἄλλην μέθοδον· ἀλλὰ μάλιστα ἐκ παραλλήλων πρέπει νὰ πᾶς μεταχειριζώμεθα, καὶ ὅπου ἡ ὑπόθεσις ἀπαιτεῖ τὴν μίαν, πρέπει διὰ τῆς ἄλλης νὰ βεβαιώνωμεν τὴν χρησὴν ἐκείνης· καὶ τοῦτο δὲν λέγομεν μόνον διὰ τὴν συνθετικὴν καὶ ἀναλυτικὴν· ὅλαι αἱ μέθοδοι περὶ τῶν ὁπίων ἐλάλησαμεν εἶναι συνδεδεμέναι συνάλληλαι, καὶ ὅλα ἀποκαταστασθῆναι σὴν διδασκαλίαν εἰς βελτιωτέραν καὶ γονιμωτέραν. Ὁ διδά-

σκαλος, ὅστις γνωρίζει νὰ μεταχειρίζεται αὐτὰς εὐσκόπως καὶ ἐν καιρῷ τῷ πρίποντι, καὶ κάμνει συχνὰς καὶ τακτικὰς ἐπιναλήψεις, ἐκεῖνος θέλει λαμβάνει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ βλέπῃ καὶ περισσώτερον προοδεύοντας τοὺς μαθητὰς του κατὰ πάντα.

Ἀπὸ ἐλαλήσαμεν τίνες εἶναι αἱ μέθοδοι αἱ πρὸς τὸ ἐπινασχολεῖν τοὺς παῖδας, καὶ τίνες αἱ πρὸς μιτάδοσιν γνώσεων, εἶναι ἐπόμενον νὰ εἴπωμεν καὶ τίνες εἶναι αὐτὰι αἱ γνώσεις καὶ πῶς μεταδίδονται.

Αἱ γνώσεις αἱ ἀπαρτίζουσαι τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν εἶναι δύο ειδῶν. Αἱ γνώσεις αἱ ἀρχικαὶ ἢ ἀναγκαῖαι, καὶ αἱ γνώσεις αἱ βοηθητικαί· αἱ πρῶται εἶναι ἐκεῖνα τὰ μαθητὰ, τὰ ὁποῖα ἐξ ἀνάγκης πάσης τάξεως ἀνθρώπου, ἀνήκων εἰς ἔθνος μὴ βάρβαρον, χρεωστεῖ τὴν σήμερον ἀφύκτως νὰ γνωρίζῃ· οἷον τὸ ἀνγκινώσκειν, τὸ γράφειν, τὰ στοιχεῖα τῆς μητρικῆς του γλώσσης, τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Αἱ δὲ δεύτεραι συνίστανται εἰς ἐκεῖνα τὰ μαθητὰ, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λαὸς λαμβάνει μίαν ἰδέαν τῶν προϊόντων καὶ τῶν φαινομένων τῆς φύσεως, τῆς γῆνου σφαίρας καὶ τοῦ περικυκλοῦντος αὐτὴν οὐρανοῦ, τῶν ἐπ' αὐτῆς κατοικούντων ἀνθρώπων, τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν, καὶ τῶν θεσμῶν καὶ κανόνων, τοὺς ὁποίους φυλάττουσι πρὸς τὴν συντήρησιν καὶ εὐτυχίαν τῆς κοινωνίας τοῦ βίου.

Ταῦτα μαθητὰ εἶναι τὰ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, φυσικῆς, Γεωγραφίας, Ἀστρονομίας, τὰ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, Γραμμικτὴ, Ἰχνογραφία καὶ Μουσικῆ, τὰ τῆς ἰσορίας καὶ νομοθεσίας. Ἐκ τούτων δὲ διαίρουσιν καὶ τὰ προκαταρτικὰ σχολεῖα εἰς κατώτερα, ὅπου διδάσκονται οἱ φοιτῶντες τὰς ἀρχικὰς ἢ ἀναγκαῖας γνώσεις· καὶ εἰς ἀνώτερα, ὅπου μετὰ τῶν ἀρχικῶν παραδίδονται καὶ αἱ βοηθητικαί.

Δημοσία ἐκπαίδευσις

Μαθητὰ διδασκόμενα εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα.

Καὶ ὁ νόμος ὁ περὶ δημοτικῶν σχολείων τῆς 6/18 Φεβρουαρίου 1834 ἀπαιτεῖ τὰ ἀνωτέρω μαθητὰ, προσδιορίζων ῥητῶς τὰ ὅσα θέλουν διδάσκεισθαι εἰς τὰ τοιαῦτα σχολεῖα, καὶ τὰς γνώσεις, ὅσας πρέπει νὰ ἔχωσιν οἱ δημοδιδασκαλοὶ διὰ νὰ λάβωσι τὴν ἀδειαν τοῦ διδάσκειν τασσόμενοι εἰς τρεῖς τάξεις· ὁ νόμος λέγει·

Ἄρθρ. 1.

Εἰς ἕκαστον δημοτικόν, ἢ τοῦ λαοῦ σχολεῖον, θέλουν διδάσκεισθαι τὰ ἐξῆς·

Κατῆχησις, στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς, ἀνάγνωσις, γραφὴ ἀριθμητικῆ, ἢ γνώσις τῶν κατὰ τοὺς νόμους παραδεγεμένων σταθμῶν καὶ μέτρων, ἢ γραμμικὴ ἰχνογραφία καὶ ἢ φωνητικὴ μουσικῆ, εἰ δυνατόν δὲ, καὶ στοιχεῖα τῆς γεωγραφίας, τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τὰ ἀναγκαῖότερα.

Ἄρθρ. 2.

Ἐκτὸς τούτου, θέλουν γίνεσθαι ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ διδασκάλου δις τῆς ἐβδομάδος σωματικαὶ γυμναστικαὶ (σωμαστικαί), καὶ θέλει διδάσκεισθαι· πρακτικῶς ἢ ἀγρόνομια, ἢ κηπουρικῆ, καὶ κυρίως ἢ δενδροκομία, βομβυκοτρόφικα καὶ μελισσοτροφία.

Εἰς κορασιῶν σχολεῖα (ἄρθρ. 58) θέλει γίνεσθαι γυμναστικαὶ εἰς γυναικεῖα ἐργόχειρα.

Ἄρθρ. 8.

Κατὰ τὰς γνώσεις καὶ τὴν περὶ τὴν διδασκαλίαν ἱκανοῦσιν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις.

ώτητα θέλουν διαιρείσθαι οί διδάσκαλοι τῶν δημοτικῶν σχολείων εἰς τρεῖς τάξεις·

- 1) Εἰς διδασκάλους νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν·
- 2) Εἰς διδασκάλους δήμων α' τάξεως·
- 3) Εἰς διδασκάλους δήμων β' καὶ γ' τάξεως·

Α:θρ. 9.

Ἡ πρώτη τάξις σύγκειται ἀπὸ διδασκάλους, ἔχοντας ἤδη ὅλην τὴν πρὸς ἀπαρτισμὸν τελείου διδασκάλου δημοτικῶν σχολείων ἀπικιτουμένην ἰκανότητα, καὶ τὰς ἀκολουθούς γνώσεις διὰ τὴν πρόσκτησιν τῶν ὁποίων χρεωθεῖ ἕνα σπουδάζῃ ἐνδελεχῶς ἕκαστος διδάσκαλος.

- 1) Ἀκρῆς γνώσις τῆς χριστιανικῆς κατηχήσεως·
- 2) Ὁρθή, εὐκρινὴς καὶ ἐμφαντικὴ ἀνάγνωσις·
- 3) Καλλιγραφία μὲ κρητίδα, πετροκόνδυλον καὶ κονδύλι·
- 4) Ἡ κατὰ θεωρίαν καὶ πράξιν γνώσις τῆς ἑλληνικῆς γραμμικτικῆς, ὀρολογαρίας, καὶ ἐγγράφου ἐκθέσεως τῶν ἰδεῶν·
- 5) Γνώσις καὶ ἔξις τοῦ ἀπὸ στήθους καὶ τοῦ δι' ἀριθμητικῶν χαρακτῆρων ὑπολογισμοῦ·
- 6) Ἰδέα ζωγραφικῆς·
- 7) Γνώσις τῆς ἱεράς καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας·
- 8) Γνώσις τῶν στοιχείων τῆς γεωγραφίας·
- 9) Τῶν τῆς γεωμετρίας καὶ μηχανικῆς·
- 10) Τῶν διὰ τὸν λαὸν ἀναγκαιοτέρων ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν·
- 11) Τῆς παιδαγωγικῆς καὶ διδακτικῆς·
- 12) Τῆς γυμναστικῆς·
- 13) Τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, καὶ ἔξις εἰς αὐτήν·

14) Πρακτικαὶ γνώσεις τῆς ἀγρονομίας, κηπουρικῆς, δεινδροκομίας, βομβυκοτροφίας καὶ μελισσοτροφίας.

Ὅσοι δὲν ἔχουσιν εἰμὴ μέρος τῶν γνώσεων ταῦ τῆς δευτέρας τάξεως δημοδιδασκάλου, ἐρεῖνοι λαμβάνουσιν ἕνα βῆμα τῆς γ' τάξεως καὶ διορίζονται εἰς τὰ σχολεῖα τῶν δήμων γ' τάξεως· ὥστε καὶ τὰ σχολεῖα ἐκ τούτων προσδιορίζονται εἰς ἀνώτερα καὶ κατώτερα. Εἰς ταῦτα διδάσκουσιν οἱ τῆς γ' τάξεως δημοδιδασκάλου· ἐρεῖνοι δὲ ἄλλοι δὲν δύνανται νὰ διευθύνουσιν εἰ μὴ οἱ ἔχοντες τὰς γνώσεις καὶ τὴν ἰκανότητα δημοδιδασκάλων α' καὶ β' τάξεως.

Γνωρίσματα καλῆς καταστάσεως καὶ διευθύνσεως τῶν δημοτικῶν σχολείων.

Οἱ κατὰ τόπους ἐφορευόντες τὰ δημοτικὰ σχολεῖα κατὰ τὰ ἀρθρὰ 34 καὶ 37 τοῦ νόμου τῆς 6/18 Φεβρουαρίου 1834, πρέπει νὰ παρατηρῶσι νὰ φυλάσσονται τὰ ἑξῆς, ὡς ἀναγκαιοτάτα εἰς τὴν τελεσίφρῃσιν τῶν τοιούτων σχολείων καὶ εἰς τὴν πρόσοδον τῶν εἰς αὐτὰ σπουδάζόντων. Ὡς πρὸς τὸ ἀπασχολεῖν ἢ τοὺς παῖδας οἱ διδάσκαλοι ἐμποροῦν νὰ μεταχειρίζονται τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν ἢ τὴν συνδιδασκτικὴν μέθοδον, διδάσκοντες τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρίζόμενα μαθήματα, τὰ ὁποῖα συνίστανται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀρχικῶν γνώσεων καὶ τῶν βοηθητικῶν (ἴδε ἀνωτέρω σελ. 336) Εἰς τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον εἶναι οἱ πλέον προχωρημένοι μαθηταί, λεγόμενοι πρωτόσχολοι, οἱ διδάσκοντες τοὺς συμμαθητάς των ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν καὶ ἐπιτήρησιν τοῦ δι-

δασκάλου οὗτος δὲ κάμνει πάντοτε τὰς προγυμνάσεις καὶ ἐπαναλήψεις, καὶ διδάσκει συνδιδασκτικῶς τοὺς πλέον^{ον} προχωρημένους μαθητὰς τὰ ἀνώτερα μαθήματα τὰ ἐκ τῶν βοηθητικῶν γνώσεων. Κατὰ δὲ τὴν συνδιδασκτικὴν μέθωδον διδάσκει κυρίως ὁ διδάσκαλος ὅλα τὰ μαθήματα, καὶ μεταχειρίζεται πάντοτε αὐτὴν ὅταν ἔχη μαθητὰς ὀλιγωτέρους τῶν 50.

Ἐνταῦθα ἔχομεν νὰ κληθῶμεν κυρίως περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων τῶν ἀλληλοδιδασκτικῶν ἢ δὲ μέθοδος τοῦ διδάσκειν εἰς αὐτὰ, τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, καὶ ἡ διάταξις αὐτοῦ κανονίζονται εἰς τὸν Ὁδηγὸν τὸν ἐγκεκριμένον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν πρώτοις παρατηρεῖται τὸ κατάλληλον τοῦ διδασκτῆρου καὶ τὸ ὑλικόν αὐτοῦ τὸ ἀκίνητον· οἷον θρανεῖα, γραφεῖα, ἐξέδρα, ἡμικύκλια κ.τ.λ. ἔπειτα τὸ κινήτων, οἷον πίνακες, πλαισία, μαυροπίνακες, βιβλία, κατὰστιχα κ.λ. καὶ ἡ καλὴ διάταξις αὐτῶν. Καὶ τὸ μὲν διδασκτῆριον καὶ τὸ ὑλικόν προμηθεύει ἡ ἐφορεύουσα ἐπιτροπὴ ἢ δὲ καλὴ διάταξις αὐτοῦ, ἡ διδασκαλία καὶ ἡ διευθύνσις εἶναι ἐκ τῶν χρεῶν τοῦ δημοδιδασκάλου. Ἀφ' οὗ οἱ ἐφορεύοντες τῶν σχολείων χορηγοῦσι τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν καὶ ἐκτελοῦσι τὰ ἀνατεθειμένα εἰς αὐτοὺς χρέη, ἐμποροῦν νὰ ἀπαιτῶσι καὶ ἀπὸ τὸν διδάσκαλον τὰ ἐξῆς, τὰ ὅποια ἂν βλέπωσι πρακτόμενα, ἐμποροῦν νὰ τὰ ἔχωσιν ὡς πιθανά δείγματα τῆς καλῆς κυβερνήσεως τοῦ σχολείου.

1. Οἱ διδάσκαλοι, φρόνιμοι ὄντες καὶ χρηστοίηθεις, χρεῶς ἔχουν νὰ φέρωνται μὲ ἡμερότητα καὶ πατρικὴν φιλοστοργίαν πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν, ἐπιμελούμενοι εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν χρεῶν τῶν, καὶ βάλλοντες εἰς πρᾶξιν ἀκριβῶς τὰς διατάξεις καὶ τὰ περὶ δημοδιδασκαλίας

Β. Δ. Αὐτοὶ διδάσκουσι εἰς διωρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας τοὺς πλέον προχωρημένους μαθητὰς τ' ἀνώτερα μαθήματα, διὰ νὰ ἔχωσιν ἐξ αὐτῶν καλοὺς καὶ ἱκανοὺς πρωτοσχόλους· κάμνουσιν ὅλων τῶν τάξεων τὰς προγυμνάσεις καὶ ἐπαναλήψεις εἰς ὅλα τὰ μαθήματα, καὶ διευθύνουσιν ὅλην τὴν διδασκαλίαν τὴν διὰ τῶν πρωτοσχόλων.

2.) Οἱ Πρωτόσχολοι, ἂν ᾖναι πρόθυμοι εἰς τὸ νὰ ἐκτελῶσι τὰ χρέη τῶν, ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον ἡμίσειαν ὥραν πρὶν τῆς ἀρχῆς τῆς παραδόσεως διὰ νὰ προτοιμάζωσι τὰ ἀναγκαῖα.

3. Οἱ μαθηταὶ ἔρχονται πρόθυμως εἰς τὴν διωρισμένην ὥραν.

4. Ἡ παραδosis διαρκεῖ τρεῖς ὥρας πρὸ τοῦ γεύματος καὶ ἄλλας τόσας μετὰ τὸ γεῦμα, καὶ παραδίδονται τακτικῶς τὰ διωρισμένα μαθήματα (*).

5. Διορίζεται θυρωρὸς εἰς τῶν μαθητῶν, ὅστις διαλλάσσεται καθ' ἡμέραν, καὶ ἐν ᾧ φυλάσσει τὴν ὄραν, ἀνγκινώσκει κἀνὲν βιβλίον ἢ λογαριάζει.

6. Τὸ σχολεῖον εἶναι παστρικόν καὶ καλῶς ἀερισμένον.

(*) Τὰ διωρισμένα μαθήματα εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ γράψιμον διαρκῶν μίαν ὥραν· δεύτερον ἀνάγνωσις εἰς τὰ ἡμικύκλια μίαν ὥραν· τρίτον, Ἀριθμητικὴ εἰς τὰ θρανία καὶ ἔπειτα εἰς τὰ ἡμικύκλια, ἄλλην μίαν ὥραν. Μετὰ μεσημβριαν, ἄλλας τρεῖς ὥρας, γίνονται, εἰς τὰ κατώτερα σχολεῖα μάλιστα, τὰ αὐτὰ μαθήματα πάλιν, πλην τῆς τρίτης, πέμπτης καὶ σαββάτου, ὅτε ἀντὶ τῆς Ἀριθμητικῆς, γίνεται τὸ μάθημα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας ἡ Γραμμικὴ Ἰστογραφία. Εἰς δὲ τὰ ἀνώτερα παραδίδονται καὶ αἱ βοηθητικαὶ γνώσεις καὶ ἐκθεσις ἰδεῶν, διδάσκοντος τοῦ διδασκάλου συνδιδασκτικῶς τοὺς πλέον προχωρημένους μαθητὰς εἰς ἄλλας ὥρας παρὰ τὰς ἀνωτέρω διορισθείσας. Τὰ δὲ μαθήματα τῆς Μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς πρέπει νὰ γίνωνται ἀνεξαιρέτως εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα.

εἶναι δὲ καλῶς ἀερισμένον, ὅταν, ἐμβαίνων τις μέσα εἰς αὐτὸ, δὲν αἰσθάνεται κάμψιν ἀποφορὰν ἢ βαρεῖαν ὀσμήν.

7. Τὸ ὑλικὸν τοῦ σχολείου, βιβλία, πίνακες, κ.τ.λ. εἶναι σῶα καὶ σωστά πάντοτε, οἱ πίνακες κολλημένοι ἐπὶ σανδοπινάκων, ἢ θεγμένοι εἰς πλαίσια καὶ κρεμασμένοι εἰς τοὺς τοίχους τοῦ διδακτηρίου (*).

8. Κάθεν πρῶγμα καὶ κάθεὶς ἄνθρωπος εἶναι εἰς τὴν διωρισμένον τῶν τόπων.

9. Ὁ Διδάσκαλος εἶναι πάντοτε παρὼν καὶ εἰς θέσιν τοιαύτην, ὥστε νὰ βλέπῃ τὰ πάντα καὶ νὰ βλέπεται ὑπὸ πάντων.

10. Ἡ φωνὴ του ἀκούεται σπκνίως, ἐν ᾧ γίνεται ἡ παρὰδοσις.

11. Δίδει τὰ προστάγματα διὰ σημείων ἢ διὰ λέξεων, ὡς εἶναι διωρισμένα εἰς τὸν ὀδηγόν. Ὁ διδάσκαλος μόνος μεταχειρίζεται τὴν συρίστραν, ὅταν ἔχη νὰ καταπαύῃ τὴν ἐκτέλεσίν τινος προστάγματος, ἢ ν' ἀλλάξῃ τοὺς τρόπους τῶν ἀσκήσεων, νὰ δώσῃ τινὰς παραγγελίας κ.τ.λ. Ὁ δὲ γενικὸς πρωτόσχολος μεταχειρίζεται τὸν κώδωνα.

12. Δὲν ἀκούεται θόρυβος ἢ ἀλλάλαγμος μέσα εἰς τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ μόνον ἡ φωνὴ, ἥτις εἶναι ἀναγκαῖα νὰ γίνωσιν ἐξάκουσαι οἱ ὑπαγορεύοντες εἰς τὰ θρανία, ἢ οἱ ἀσκούμενοι εἰς τὰ ἡμικυκλῖα τῶν.

13. Οἱ μαθηταὶ ἔχουσιν ἐνότητα καὶ συμφωνίαν εἰς ὅλα τῶν τὰ κινήματα.

(*) Κάθεν σχολεῖον ἔχει βιβλιοθήκην μικρὰν καὶ βιβλία διωρισμένα εἰς τὸν ὀδηγόν. Ταῦτα εἶναι πρὸς χρῆσιν τοῦ διδασκάλου καὶ τῶν μαθητῶν. Ἐξ ὅμως τοῦ σχολείου αὐτὰ δὲν ἐκβάνουσι.

14. Τὸ βῆμα γίνεται τακτικόν, σύγχρονον καὶ χωρὶς πολλὴν κρότον.

15. Ἡ ἐνδυμασία τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ διδασκάλου εἶναι καθαρὰ καὶ εὐσχήμων, καὶ τὰ φορέματά τῶν σεμνοπρεπῆ.

16. Εἰς τῶν μαθητῶν τὰ πρόσωπα λάμπει ἡ εὐχαρίστησις καὶ ἡ προθυμία εἰς τὸ σπουδάζειν.

17. Ὁ διδάσκαλος ἔχει ἱκανοὺς γενικοὺς πρωτοσχόλους ἐτοίμους εἰς χρῆσιν καὶ καλῶς γυμνασμένους.

18. ἔχει καλοὺς μερικοὺς πρωτοσχόλους, καὶ τοὺς προσέχει καλῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν χρεῶν τῶν.

19. Διδάσκει χωριστὰ τοὺς πρωτοσχόλους εἰς τὰ τῆς ἀναγνώσεως, καλλιγραφίας, ἀριθμητικῆς κ.λ. διὰ νὰ τοὺς τελειοποιῇ εἰς τὰ τῶν χρεῶν τῶν. Οὗτοι δὲ ἀναγινώσκουσι καθ' ἡμέραν εἰς βιβλία διὰ νὰ γυμνάζωνται.

20. Τιμωρεῖ αὐτοὺς αὐστηρότατα παραβαίνοντας τὰ χρεῖα τῶν.

21. Οἱ μαθηταὶ ὑπακούουσι τοὺς πρωτοσχόλους.

22. Ὁ διδάσκαλος προσέχει νὰ βοηθῇ τὴν ὑπακοὴν ταύτην, ὑποστηρίζων τὴν ἐξουσίαν τῶν πρωτοσχόλων, ἢ συστέλλων αὐτήν, ὅταν ὑπερπηδᾷ τὰ ὅριά της.

23. Εἰς τὸ τέλος καθεμιᾶς παραδόσεως ἀναφέρουσιν οἱ πρωτόσχοιοι τοὺς εὐτάκτους καὶ ἀτάκτους.

24. Δὲν δέρνει, δὲν ὑβρίζει, κἀνεὶς κἀνενα, οὐδὲ βαρβαρομιλεῖ μὲ τὰ βρεῖ! μωρὲ, καὶ τὰ ὅμοια.

25. Οἱ πρωτεύοντες ἀνταμείβωνται πάντοτε, καθὼς καὶ οἱ εὐτάκτοι καὶ οἱ ἐπιμελεῖς, δι' εὐαῆμων, τὰ ὅποια ἐξαργυρώνονται ἀπᾶξ τοῦ μηνὸς παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ σχολείου.

26. Αἱ βραβεύσεις καὶ αἱ ποιναὶ γίνονται κατὰ τὰ δια-

λαμβάνομενα εἰς τὸν Ὁδηγόν· οἱ δαρμοὶ καὶ αἱ ὑβρισαὶ εἶναι ἀπηγορευμένα· κάμνια δὲ χάρις ἢ ἐξαιρέσεις δὲν γίνονται εἰς κανένα οὔτε πρὸς ποιήν, οὔτε πρὸς βράβειον.

27. Τὰ κατὰστιχα τὰ διορισμένα εἰς τὸν Ὁδηγόν, οἱ κατάλογοι τῆς προσκλήσεως καὶ τῆς κατατάξεως κρατῶνται τακτικά (*)—Ὅλοι οἱ μαθηταὶ εἶναι καταγραμμένοι.—Ἡ κατάταξις τῶν μαθητῶν δὲν εἶναι μία, ἀλλ' ἄλλη διὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἄλλη διὰ τὴν γραφήν, καὶ ἄλλη διὰ τὴν ἀριθμητικὴν.

28. Ἡ πρόσκλησις γίνεται εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης παραδόσεως.

29. Σημειώνονται οἱ ἀπόντες καὶ ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἔλειψαν.

30. Ὁ διδάσκαλος εἰσακούεται καὶ ἀνταποκρίνεται μετὰ τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν, εἰδοποιῶν αὐτοὺς περὶ τῆς ἐπιμελείας καὶ εὐταξίας ἢ ἀμελείας καὶ ἀταξίας τῶν παιδιῶν τῶν ἐρωτῶν τὰς αἰτίας τῆς ἀπουσίας, κ.τ.λ. (**), μεταχει-

(*) Καθεμὴ κλάσις τῆς γραφῆς ἔχει ἴδιον κατάλογον τῶν εἰς αὐτὴν μαθητῶν κρεμάμενον ἀντικρῦ τῆς. Οἱ κατάλογοι τῆς κατατάξεως κρέμονται εἰς τὸ βήθρον. Τὰ λοιπὰ κατὰστιχα, ὅντα ἐξ, κρατοῦνται ὑπὸ τοῦ διδάσκου καὶ φυλάσσονται μέσα εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ.

(**) Ἄμα λείψῃ εἰς μαθητῆς δύο ἡμέρας κατὰ συνέθειαν ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ εἰδοποιήτῃ τοὺς γονεῖς, καὶ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπουσίας, καὶ εἰ γονεῖς ἔχουν νὰ εἰδοποιῶσι τὸν διδάσκαλον. Ὁ μαθητῆς, ὅστις λείψῃ μίαν ἐβδομάδα κατὰ συνέθειαν, χωρὶς νὰ μάθῃ ὁ διδάσκαλος τὸ διὰ τί λείπει, νομίζεται ὅτι παραιτήσῃ τὸ σχολεῖον καὶ σβύνεται ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν μαθητῶν. Ὅστις δὲ λείψῃ συχνάκις, χωρὶς νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἔλειψε κατ' ἀνάγκην ἐμποδίου τινὸς φυσικοῦ, τὴν μὲν πρώτην καὶ δευτέραν φορὰν παιδεύεται ὡς ἀμελής· τὴν δὲ τρίτην πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται τὸ πρῶτον κατὰ τὸ β' ἄρθρ. τοῦ νόμου τῆς 6 (18) Φεβρουαρίου, 1834.

ριζόμενος εἰς τοῦτο· καὶ τὰ κάτοπτρα τῆς διαγωγῆς τῶν μαθητῶν, τὰ ὅποια καθ' ἐβδομάδα παρατηροῦσιν, οἱ φροντίζοντες περὶ τῆς προκοπῆς τῶν τέκνων τῶν γονεῖς.

31. Κατὰ μῆνα ὑποβάλλεται εἰς τοὺς ἐφόρους ἢ ἐπιτροποὺς ἔλεγχος τῆς μηνιαίας καταστάσεως τοῦ σχολείου. Τοῦτον δὲ παραβάλλουσιν οἱ ἐπιτροποὶ μετὰ τὰ κατὰστιχα, διὰ νὰ βλέπωσιν, ἂν ταῦτα ᾖναι ἕως τῆς ἡμέρας γραμμένα, καὶ ἂν ὁ διδόμενος εἰς αὐτοὺς ἔλεγχος καὶ σύμφωνος μ' ἐκεῖνα.

32. Καθεὶς τῶν νεοερχομένων μαθητῶν ἐξετάζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου, διὰ νὰ διορίζεται κατὰ τὰς δυνάμεις τοῦ εἰς τὰς προεπούσας κλάσεις τῶν διαφόρων μαθημάτων.

33. Ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου γίνονται καὶ αἱ μερικαὶ ἐξετάσεις κατὰ Σάββατον εἰς ἓν μάθημα. Τὸ πρῶτον Σάββατον τοῦ μηνὸς εἰς τὴν γραφήν, τὸ δεύτερον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ καθεξῆς· αἱ δὲ προγυμνάσεις καὶ ἐπαναλήψεις τῶν διαφόρων μαθημάτων γίνονται εἰς τὰς διαφόρους ἡμέρας τῶν μαθητῶν κατὰ ἡμέρας ὀρισμένας.

34. Τὰ μαθήματα τῆς γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως γίνονται κατὰ τὸν Ὁδηγόν ἀπαρασαλεύτως· καὶ τὰ γραψίματα τῶν μαθητῶν ὅμοια μετὰ τὰ εἰς τὸν Ὁδηγόν ὑποδείγματα καὶ μετὰ τοὺς κανόνας τῆς καλλιγραφίας, τοὺς διορισθέντας εἰς αὐτόν.

35. Ἡ ἀριθμητικὴ γίνεται καθ' ἡμέραν εἰς τὰ θρανία καὶ εἰς τὰ ἡμικύκλια.

36. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία παραδίδεται τρεῖς φορὰς τὴν ἐβδομάδα μετὰ τὸ μεσημέριον.

37. Οἱ ὑπαγορευόντες εἰς τὰ θρανία ὑπαγορεύουσιν οὕτως, ὥστε ν' ἀκούωνται ἕως εἰς τὸ τέλος τῶν θρανίων τῶν.

38. Διορθώνουσι δικαίοντες, ὅπισθεν καθενὸς μαθητοῦ.
39. Μόνον οἱ τῆς ἑβδόμης καὶ ὄγδοῆς κλάσεως τῆς γραφῆς μαθηταὶ γράφουσι καθ' ἡμέραν ἐπάνω εἰς τὸ χαρτίον καθαρὰ καὶ ὀρθογραμμένα, προσγράφουσι καὶ τοὺς 9 χαρακτῆρας τοῦ Ἀραβικοῦ τῆς Ἀριθμητικῆς εἰς τὸ τέλος, καὶ ὑπογράφουσι καὶ τὸνομά των.
40. Συνειθίζονται νὰ εὐθειάνωσι τὰς γραφίδας των καὶ νὰ φυλάττωσι παρρηκὰ τὰ τέτραδα καὶ τὰ βιβλία των.
41. Τὰ βιβλία καὶ τέτραδα δὲν ἐκβαίνουσι ἀπὸ τὸ σχολεῖον, οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἔχωσιν ἰδικὰ των διὰ τὴν κατ' οἶκον μελέτην, καὶ γύμνασιν.
42. Οἱ τοῦ α. τμήματος τῆς πρώτης κλάσεως γράφουσιν εἰς ἐπὶ τούτου γραφεῖα ἔχοντα ἄμμον, καὶ εὐρισκόμενα ἔμπροσθεν τῆς καθέδρας τοῦ διδασκάλου.
43. Εἰς τὰ ὄρανία αἱ κλάσεις διακρίνονται ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ γραμμένου ἐπάνω εἰς τοὺς τηλεγράφους, οἵτινες στροφογυρίζονται ὅπισθεν τῶν πινακοστατῶν, καὶ μετακινοῦνται ἀπὸ ἓνα πινακοστάτην εἰς ἄλλον.
44. Κατὰ Σάββατον ἀναγινώσκονται εἰς ἐπήκοον πάντων, τὰ χρῆμα τῶν πρωτοσχόλων καὶ οἱ περὶ εὐταξίας τῶν μαθητῶν κανόνες, ἐξετάζονται οἱ φυλάττοντες καὶ οἱ παραβαίνοντες αὐτούς· καὶ οἱ μὲν νουθετοῦνται· οἱ δὲ ἐπαινοῦνται κ.τ.λ.
45. Τὴν Κυριακὴν καὶ τὰς λοιπὰς κανονισμένως τῶν σχολείων ἑορτὰς ὁ διδάσκαλος ὁδηγεῖ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου οἱ εὐφρονότεροι καὶ φρονημώτεροι, ὄντες προγυμνασμένοι, κανοναρχῶσι καὶ ψάλλουσιν· ἔπειτα δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Θεῆας Λειτουργίας, ἐπανερχόμενος μετ' αὐτῶν εἰς τὸ σχολεῖον, ἐξηγεῖ τὸ Εὐαγγέλιον, διδάσκει καὶ

- ἐξετάζει τοὺς μαθητὰς τὸ περὶ καθηκόντων ἐκ τῆς ἠθικῆς· νουθετεῖ τοὺς ἀμελεῖς καὶ ἀτάκτους, καὶ ἐνισχύει τοὺς ἐπιμελεῖς καὶ φρονίμους κ.τ.λ.
46. Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ παράδοσις, ὁ διδάσκαλος παρατηρεῖ ὅλα τὰ παιδιά κατὰ τάξιν, ἂν ἔχωσι τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον νημένα, τὰ φορέματά των παστρικά, τὰ μαλλία των κτενισμένα, κ.λ.
47. Οἱ μαθηταὶ, ἐν ὧσιν ἦναι μέσα εἰς τὸ διδακτήριον, ἐνασχολοῦνται πάντοτε εἰς τὰ ἔργα των, φυλάττοντες μεγάλην εὐταξίαν καὶ ἰσχυρίαν.
48. Ὅταν σχολάζωσιν, ὁδηγοῦνται ὑπὸ τῶν πρωτοσχόλων ἐνορέων εἰς τὰς οἰκίας των, περιπατοῦντες μὲ εὐταξίαν καὶ ἰσχυρίαν εἰς τοὺς δρόμους.
49. Τὰ παιδιά, τὰ ὅποια κατὰ τὴν πρωϊνὴν παράδοσιν μένουσιν εἰς τὸ προαύλιον τοῦ σχολείου, ἕως τῆς ἀρχίσῃ τὸ μετὰ μεσημβρίαν μάθημα, δὲν ἀφίονται μόνα· ἀλλὰ προσέχονται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἢ ὑπό τινος φρονίμου πρωτοσκόλου.
50. Ἄνω τῆς καθέδρας τοῦ διδασκάλου εἶναι γραμμένα τὰ 24 γράμματα τοῦ Ἀραβικοῦ τοῦ μεγάλου ὄμοῦ μὲ τὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀριθμητικῆς· ὑποκάτωθεν κρέμονται οἱ πίνακες τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀτιμώσεως· εἰς τὸν δεξιόθεν τοῦ διδασκάλου τοῖχον εἶναι γραμμένα σχήματα γεωμετρικά· ἄνωθεν τοῦ καθενὸς ἡμικυκλίου, περὶ τοῦ ὁποῦ στέκονται ἐννέα μαθηταὶ τὸ πολὺ, καὶ ἀσκούνται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἀριθμητικὴν κ.λ., εἶναι καρφωμένου εἰς μαυροπίναξ ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον γράφουσι τὰ παιδιά τῆς Ἀριθμητικῆς τὰ παραδείγματα κ.λ. αἱ πλάκες εἶναι καρφωμέναι ἐπάνω εἰς τὰ γραφεῖα κ.τ.λ.

Ταῦτα ἐν περιλήψει πρέπει νὰ ἦναι καὶ νὰ γίνωνται εἰς ἐν σχολεῖον ἀλληλοδιδασκικὸν καλῶς διοργανισμένον· καὶ αὐτὰ πρέπει νὰ παρατηρῶσιν οἱ τῆς ἐπιθεωρητικῆς ἐπιτροπῆς ἂν γίνωνται, διὰ νὰ κρίνωσιν, ὡς προείπαμεν, μετὰ ἀσφαλείας ὅτι τὸ σχολεῖον εἶναι καλῶς διατεταγμένον καὶ κυβερνᾶται ὡς πρέπει. Παρεκτός δὲ τῶν ἄνω εἰρημένων χρεωστοῦν προσέτι·

Α. Νὰ φροντίζωσι πῶς μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου νὰ ἐκπληρῶνωσι τὰ ἰδιὰ των καθήκοντα τὰ διορισμένα εἰς τὸ Ἄρθ. 37 τοῦ νόμου, χρηγοῦντες ὅλα τ' ἀναγκαῖα εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ 5 δρ. προσέτι κατὰ μῆνα ἀνὰ 100 μαθητάς, ἢ τὰ μικροῦζοδα καὶ πρὸς ἐξαργύρωσιν τῶν εὐσήμων.

Β. Νὰ προσέχωσιν, ἂν οἱ γονεῖς στέλλωσι τακτικὰ τὰ παῖδιά των εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ νὰ τοὺς συμβουλεύωσιν εἰς τοῦτο, καὶ νὰ ἐνεργῶσι τὰ Ἄρθ. 6. καὶ 7.

Γ. Νὰ παρατηρῶσιν, ἂν πολλὰ παῖδια λείπωσιν ἀπὸ τὸ σχολεῖον πολλάκις, ἢ φεύγουσιν ἢ μεταβαίνουν συχνάκις ἀπὸ ἐν σχολεῖον εἰς ἄλλο (*). νὰ ἐξετάζωσιν, ἂν τὸ αἶτιον τῆς ἀπουσίας ἢ τῆς φυγῆς προέρχεται ἀπὸ αὐτὰ, ἢ ἀπὸ τοὺς γονεῖς, ἢ ἀπὸ ἄλλον τινά· ν' ἀναφέρωνται ὅπου ἀνήκει, καὶ νὰ λαμβάνωσι μέτρα, ὥστε ν' ἀποκόπωνται τὰ αἶτια.

(*). Συνήθως λείπει καθ' ἡμέραν ἀπὸ τὸ σχολεῖον τὸ δέκατον τῶν μαθητῶν, ἢ, τὸ πολὺ, τὸ πέμπτον.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Χάριν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν γονέων.

Φυσικὴ περὶ τοῦ παντός.

Ὀνομάζεται τὸ Πᾶν, ὅ,τι εὐρίσκεται εἰς τὸν κόσμον, ὁ κόσμος ὅλος, ἦγουν ὁ ἥλιος, οἱ ἀστέρες, ἡ γῆ, ὅ,τι βλέπει τὸ ὀμμάτιόν μας εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀέρος, καὶ ὅ,τι εἶναι ἐκεῖθεν, τὸ ὅποῖον δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἴδωμεν.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸ μέσον τούτων τῶν ἀναριθμητῶν σφαιρῶν, ὁ ὁποῖος λάμπει εἰς ὅλην τὴν καμάραν τοῦ Οὐρανοῦ, εἶναι τὸ ὠραιότερον ἀπ' ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, μᾶς παρασταίνει πλειοτέραν λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν· εἶναι ἀκατάπαυστος λαμπάς, βαλμένη εἰς τὸ κέντρον τοῦ Κόσμου, διὰ νὰ χύνη τὰ κύματα τοῦ φωτός ἀπ' ὅλα του τὰ μέρη, καὶ εἰς διάστημα, τὸ ὅποῖον δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς ἡμᾶς· νὰ τὸ προσδιορίσωμεν· εἶναι ὡς βασιλεὺς τῶν ἀστέρων. Ὄθεν ἂς λαλήσωμεν τί περὶ αὐτοῦ.

Ὁ ἥλιος.

Ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος μᾶς φαίνεται τόσον μικρὸς, διὰ τὸ ὑπερβολικὸν του ἀπόστημα, εἶναι, κατὰ τοὺς ἀστρονόμους, ἓνα ἑκατομῦριον καὶ τετρακοσίαι χιλιάδας φορὰς μεγαλότερος ἀπὸ τὴν γῆν. Τὸ σχῆμα του εἶναι σφαῖρα· ἡ θερμότης καὶ τὸ φῶς, τὰ ὁποῖα πέμπει εἰς τὸν κόσμον, μᾶς δίδει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ ὕλη του εἶναι αὐτὸ τὸ πῦρ, ἢ ὅτι ἀκατάπαυστα ἀνάπτεται.

Τὸν βλέπομεν κάθε αὐγὴν, ὅτι φαίνεται εἰς τὴν Ἀνάτολην, ὑψόνεται εἰς τὸν Οὐρανὸν ἕως τὸ μεσημέριον, ἔπειτα

χαμηλώνεται, και χάνεται εις τὸν ὀρίζοντα πρὸς δυσμάς. Νομίζουσι τινες ὅτι ἀληθινὰ κάμνει τοῦτον τὸν δρόμον, ὅτι ὑφάνεται ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, και κρύπτεται εις τὸ ἄλλο· ἀλλ' αὕτη εἶναι ἀπάτη, τὴν ὁποίαν βλέπομεν. Δὲν φέρεται ὁ ἥλιος ὀλόγουρα εις τὴν γῆν, ἀλλ' ἡ γῆ στρέφεται ὀλόγουρα εις αὐτόν· ὁ ἥλιος δὲν ἀλλάζει τόπον ἀλλὰ στέκεται εις τὸ μέσον τοῦ Κόσμου, διὰ νὰ φωτίζη ὅλα τὰ ὀλόγουρά του.

Μὲ τὰ τηλεσκοπία ἐπαρατηρήθησαν κηλίδες ἐπάνω εις τοῦτο τὸ λαμπρὸν σῶμα· και διὰ μέσου τούτων τῶν κηλίδων ἐσυμπέραναν, ὅτι στρέφεται ὀλόγουρα εις τὸν ἑαυτὸν του, καθὼς στρέφεται τὸ γυμνακίον, ἂν περὶ σὺς σούβλαν ἀπὸ τὴν μέσην του. Αἱ κηλίδες αὗται ἐράνησαν πρῶτον εις τὸ ἕν ἄκρον τοῦ ἡλίου, εἶτα ἐτροχώρησαν, ἔπειτα ἐφάνησαν εις τὸ ἄλλον ἄκρον, και τέλος, ἐχάθησαν ὀπίτω, ἔπειτα πάλιν ἐράνησαν εις τὸ πρῶτον ἄκρον· ἐπαρατηρήθη, δὲ ὅτι, διὰ νὰ κάμουν τοῦτον τὸν γύρον του, χρειζονται εἴκοσι ἐπτὰ ἡμέρας, εις τὰς ὁποίας ὁ ἥλιος φέρεται ὀλόγουρα εις τὸν ἑαυτὸν του. Ἡμερονύκτιον λοιπὸν εις τὸν ἥλιον εἶναι εἴκοσι ἐπτὰ ἰδικῶν μας ἡμερῶν. Ὁ ἥλιος εἶναι μακρὰν ἀπὸ ἡμῶν· τριάκοντα τέσσαρα ἑκατομύρια τριακοσίας πεντήκοντα ἐπτὰ χιλιάδας και τετρακοσίας ὀγδοήκοντα λεύγας.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Ποινακίδες ἢ Ἀλφραβητάριοι νέον κατὰ νέαν μέθοδον (τὴν ταχυμαθητικὴν τῆς ἀναγνώσεως) συταχθέν. ὑπὸ Κ. και ἐκδοθέν κατ' ἀνωτέραν ἔγκρισιν. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τοῦ Ἡλίου Χριστοφίδου τυπογραφίας, ἢ Ἀγαθὴ Τύχη ὁδὸς Ἐγμοῦ ὑπὸ τὴν Φοινικίαν 1840.

Ἀφ' οὗ εις τὸν προηγούμενον ἀριθμὸν ἐπροκήρυξα τὴν

τύπωσιν τῶν Πινάκων τῆς Ἀναγνώσεως κατὰ κλάσεις εις φυλλάδια, και ἐτοιμαζόμεν νὰ βάλλω εις τὰ Πιστήρια τὸ πρῶτον, μοῦ ἐπορουσιάσθη εις τύπωσιν τὸ ἀνωτέρω ἀναγγελόμενον Ἀλφραβητάριον. Παρατηρήσας τὸν νεωτερισμὸν τῆς συντάξεως αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης και ὡς πρὸς τὰς ὀδηγίας τὰς ὀδομένας πρὸς τὴν εὐκόλον κατάληψιν τοῦ συλλαβισμοῦ και τὴν ταχεῖαν μάθησιν τῆς ἀναγνώσεως, και τὴν ἀνάπτυξιν ἐνταύτῳ τῶν ἰδεῶν τοῦ μαθητευομένου, ἀπεράσισα ν' ἀναβάλω πρὸς τὸ παρὸν ἐκείνων τὴν ἐκδοσιν και νὰ ἐπιχειρισθῶ τὴν τύπωσιν τούτου· διότι ἐστοχάσθην τοῦτο ὡς ὠφελιμώτερον και εις τὴν νεολαίαν και εις τοὺς διδάσκοντας αὐτὴν δημοδιδασκάλους. Οὗτοι δὲν ἀμφισβῆλλον ὅτι θέλουν ἰδεῖ εὐχαρίστως αὐτὸ τὸ Ἀλφραβητάριον, ἀπὸ τὸ ὑποῖον θέλουν λάβει ἀφορμὴν νὰ σκέπτωνται πῶς νὰ γενῶσι μαθητικώτεροι εις τὴν διδασκαλίαν των, και ἐπομένως ὠφελιμώτεροι εις τοὺς μαθητάς των. Καὶ αὗτοι οἱ γονεῖς· οἱ ἔχοντες ὀλίγην παιδείαν δύνανται μὲ αὐτὸ τὸ βιβλίον νὰ καθοδηγῶσι τοὺς παῖδας των ὅχι μόνον εις τὸ νὰ μάθωσιν εὐκόλως τὸ ἀναγινώσκειν, ἀλλὰ και εις τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διανοητικῶν των δυνάμεων. Ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας καθὸν εἶναι γεγραμμένον τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ἤδη εἰσαγμένον και διδάσκεται εις τὸ Β. Πρώτυπον και ὅλα τὰ δημοτικὰ τῆς πρωτεύουσας σχολεῖα.

ΑΓΓΕΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Θέλων νὰ μείνω ἀκριβῆς φύλαξ τῆς ὑποσχέσεώς μου ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ, ἐξακολουθῶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ τσοῦτον ὠφελίμου και εις τοὺς γονεῖς· και ἐν γένει εις τοὺς διδάσκοντας τὴν νεολαίαν περιοδικῶς συγγράματός μου ὁ Παιδαγωγός· ζητῶ δὲ συγγνώμην ἀπὸ τοῦ Κ. Κ. συνδρομητῆς μου, ἔσοι ἐπλήρωσαν

τὴν συνδρομὴν των διὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, καὶ δὲν ἔλαβον τὴν συνέχειαν τῶν φυλλαδίων ἕως τέλους αὐτοῦ. Ἡ δυσκολία προέκυψε ἕνεκα τῆς μὴ πληρωμῆς τινῶν συνδρομητῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου τῆς ἐλλείψεως τῶν τυπωτικῶν, τοῦ χαρτίου καὶ τῶν ταχυδρομικῶν ἐξόδων· ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ φανῶ ὅτι τὸ κατὰ δύναμιν ὠρέλιμος ἐξακολουθῶ τὴν ἔκδοσιν ἐκ τοῦ ὑστερήματος πεποιθῶς ὅτι θέλουν φιλοτιμηθῆ οἱ Κύριοι συνδρομηταὶ μου ὄχι μόνον οἱ καθυστεροῦντες νὰ πληρώσουν τὴν συνδρομὴν των τοῦ παρελθόντος ἔτους, καὶ ἀνανεώσωσιν αὐτὴν διὰ τὸ τρέχον, ἀλλ' ὅτι θέλουν παρακινήσει ὅλοι ἐν γένει οἱ συνδρομηταὶ μου ὅσους ἄλλους γνωρίζουν φίλους των φιλομούσους εἰς τὸ νὰ μὲ συνδράμωσιν εἰς τὸ τόσον κοινωφελὲς σύγγραμμα, τοῦ ὁποίου τῆς ἐκδόσεως ὁ σκοπὸς δὲν ἀποθλίβει εἰς ἰδιαιτέραν μου ὠφέλειαν καὶ τοῦτο εὐκόλως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν προσδιορισθεῖσαν τοῦ ὅλου συγγράματος πολὺ μετρίαν τιμὴν, ἥτις δίδεται εἰς τὰ ὑλικά ἐξόδα, καθότι καὶ ὑποφαινόμενος καὶ ὅσοι ἔχουν τὴν καλοσύνην νὰ ἐργάζονται εἰς τὴν ἐμπεριεχομένην ὕλην συγγράφοντες καὶ μεταφράζοντες, ἐργάζονται ἀμισθί, ἀρκούμενοι εἰς τὸ νὰ φανῶμεν ὠρέλιμοι εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας.

Ἐν Πειρῳκίᾳ, τῇ 18 Μαΐου 1840.

Νικόλαος Χριστοφίδης

Ο ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΗΛΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
 Π ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ.